

אמריקה הלטינית- האם השמאל סוחף את היבשת?

ב- 4 ביוני יתמודדו שני מועמדים מהשמאל בסיבוב השני בבחירות לנשיאות פרו. מצב זה מדגיש את התהליך שחל בשנים האחרונות באמריקה הלטינית- תזוזה לשמאל המפה הפוליטית. השמאל כבר שולט באורוגוואי (Tabare Vazquez), ארגנטינה (Nestor Kirchner), בוליביה (Evo Morales), ברזיל (Luiz Inacio Lula da Silva), ונצואלה (Hugo Chavez) וצ'ילה (Michelle Bachelet).

אך למרות התזוזה לשמאל, במאי צפוי נשיא קולומביה השמרני Alvaro Uribe לזכות בכהונה נוספת על רקע הבטחותיו להילחם בגרילה השמאלנית. קולומביה שומרת על יחסים טובים עם ארה"ב וחתמה לאחרונה על הסכם סחר חופשי עם ארה"ב, שעליו לקבל את אישור בית הנבחרים לצורך אישור סופי. גם במקסיקו, שותפת סחר קרובה של ארה"ב, טרם ברור מי ייבחר לנשיא ביולי הקרוב- מועמד השמאל Andres Manuel Lopez Obrador המוביל בסקרים או המועמד השמרני Felipe Calderon ממפלגת PAN, מפלגתו של הנשיא הנוכחי Vicente Fox. המצב אינו ודאי גם בברזיל- הנשיא הנוכחי Lula da Silva עלול להפסיד בבחירות שייערכו בחודש אוקטובר ליריבו העיקרי, Jose Serra ממפלגת המרכז החברתית דמוקרטית, בשל מעורבות ממשלתו של Lula בשערוריית שחיתות. Lula התמנה לנשיא בשנת 2002 והיה הנשיא הראשון בברזיל שבא ממועמד הפועלים. למרות שמאלניותו, Lula הפתיע את ארה"ב בשמירה על משמעת תקציבית ואף הופנתה אליו ביקורת כי למרות הבטחותיו להעמיד את בעיית העוני בראש סדר העדיפויות, הוא נוקט באותה מדיניות כלכלית אליה התנגד כשהיה חבר באופוזיציה.

האם כשלון מדיניות השוק החופשי הביא לעליית השמאל?

מנהיגי השמאל באמריקה הלטינית דוחים את מדיניות השוק החופשי שנתמכה ע"י ארה"ב בשנות ה-90 ושנכשלה בצמצום ממדי העוני במדינותיהם. סקרים מצביעים על כך כי שיעורי הדחייה הגבוהים כלפי נשיא ארה"ב ג'ורג' בוש באמל"ט נובעים לא רק ממדיניותו הכלכלית וממדיניות הסחר שלו, אלא גם מתפיסתו של העדר אינטרסים באמל"ט בעודו מתרכז במלחמה בטרור. סיכנות דירוג האשראי הבינלאומית Standard&Poor's סוברת כי העוני המתמשך ואי השוויון בהכנסות, למרות שני עשורים של רפורמות כלכליות, עשויים להסביר את התזוזה הפוליטית לשמאל. על פי נתוני הבנק העולמי, העשירון העליון באמל"ט ובקריביים משתכר 48% מסך ההכנסות, בעוד שהעשירון התחתון משתכר 1.6% בלבד. הצמיחה הכלכלית באזור הינה אטית והבעיות העיקריות הן פשיעה, שחיתות ומוסדות שלטון חלשים. התחרות ממדינות אסיה פוגעת בייצוא של מדינות אמל"ט, דבר המהווה בעיה עיקרית משום שכלכלות של מדינות רבות באזור כמו ונצואלה או אקוודור עדיין תלויות בסחורות מיוצאות כגון נפט וקפה.

הבנק הבין-אמריקני לפיתוח (IADB) מסר כי כלכלת האזור צפויה לגדול בשנת 2006 ב- 4.2%, קצב מעט מהיר יותר מזה של השנה הקודמת, 4%, אולם קצב זה אטי בהשוואה לצמיחה בשיעור של 7.7% הצפויה במדינות אסיה הפסיפית בשנה הנוכחית. רוב מדינות אמל"ט צמצמו את הגירעונות התקציביים ואת רמות החוב ושיפרו את מצב החוב החיצוני. המדינות ניצלו את התנאים החיצוניים התומכים. למרות הרעש הפוליטי והציפיות למספר רב יותר של ממשלות שמאל באזור בבחירות הצפויות השנה, המשקיעים נשארים בטוחים שהמדיניות הכלכלית הזהירה תגבר באזור שידע פופולזם כלכלי. באופן כללי, הפער בין ימין ושמאל באמל"ט מצטמצם, והמדיניות הכלכלית העיקרית אינה משתנה עם חילופי ממשלות. האנליסטים סוברים כי הזן החדש של מנהיגי השמאל באמל"ט הם דמוקרטים המעוניינים בשוויון חברתי

אולם לא בשינוי רדיקלי: למשל Lula בברזיל, Kirchner בארגנטינה ו-Bachelet בצ'ילה, שמחויבת לסחר חופשי עם ארה"ב.

השמאל הקיצוני מציע מעורבות ממשלתית גבוהה וברית אזורית

אולם, קיימים גם מנהיגי שמאל מסוג אחר, המציעים סדר יום חדש, כדוגמת Chavez בוונצואלה ובן בריתו Morales בבוליביה. מנהיגים אלו מעוניינים ככלל להגביר את מעורבות הממשלה בכלכלה המקומית, ובפרט להגביר את השליטה במגזר האנרגיה, והם תומכים ביצירת ברית כלכלית בין מדינות אמל"ט, שאינה נשענת על תחרות חופשית, אלא מבוססת על סחר משלים ועל שיתוף פעולה, כחלופה לגוש הסחר החופשי שנתמך ע"י ארה"ב (אזור הסחר החופשי של האמריקות). בתחילת אפריל השתלטה ונצואלה על שני שדות נפט המופעלים ע"י חברות זרות, לאחר שהחברות הזרות כשלו בהשגת הסכם עם הממשלה, וב-1 במאי הודיע Morales על הלאמת מגזר האנרגיה במדינה, מהלך ממנו חששו המשקיעים הזרים, שכיום כבר מעבירים לממשלה מסים ותמלוגים בשיעור כולל של 50% על הכנסותיהם מהגז אותו הם מפיקים בבוליביה. בעזרת מחירי הנפט הגבוהים, Chavez מצליח להגביר את ההשפעה הוונצואלית באזור: ונצואלה רכשה אג"ח ממשלתיות של ארגנטינה בהיקף של 2.5 מיליארד דולר והקימה יוזמת אנרגיה בשם Petrocaribe כדי לסייע לסבסד נפט למדינות קריביות קטנות. כמו כן, היא השיקה רשת טלוויזיה שעוסקת בחדשות שנקראת Telesur.

ארה"ב אינה רווה נחת מהתזוזה לשמאל ובייחוד מהנשיא Chavez, המשתלח בה ובצמרת הממשל לעתים קרובות. ארה"ב הרבתה להתייחס לאמריקה הלטינית כאל "החצר האחורית", ובעבר אף התערבה באופן גס בפוליטיקה המקומית. אולם בשנים האחרונות משתנים את אט יחסי הכוחות בעולם.

מה צופן העתיד?

מנהיגי השמאל באמל"ט ניצבים מול אתגרים קשים- עליהם להביא לצמצום ממדי העוני ולהקטנת הפערים החברתיים, תוך שמירה על צמיחה יציבה ועל אינפלציה סבירה. כיום, בעזרת מחירי הנפט הגבוהים, מצליח Chavez להשיג מטרות אלו ולהפנות כספים רבים אל פרויקטים חברתיים. אולם האם מדיניותו החברתית של Chavez תמשיך להניב פירות גם במקרה של ירידה משמעותית במחירי הנפט? האם ההתערבות הממשלתית בכלכלה תשפיע לרעה על האקלים העסקי, תביא להידרדרות אמון המשקיעים ואולי אף לפיגורים בתשלומים ולחדלות פירעון בטווח הארוך? כמו כן, יש לזכור שארגנטינה, תחת תכנית אשראי בפיקוח ובמימון של קרן המטבע העולמית, הידרדרה למיתון עמוק. האם עקרונות השוק החופשי אינם תופסים במדינות אמל"ט? האם מדיניות חברתית יכולה להוות חלופה הולמת ולהשיג צמיחה בת קיימא ולצמצם את ממדי העוני? האם שיטה כלכלית זו או אחרת תצליח לסלק את השחיתות הכלכלית והפוליטית מאמל"ט ולהביא ליציבות כלכלית ופוליטית?

מועדי הבחירות המתוכננות באזור: מאי 2006- קולומביה; יולי 2006- מקסיקו; אוקטובר 2006- אקוודור, ברזיל; נובמבר 2006- ניקרגואה; דצמבר 2006- ונצואלה; אפריל 2007- ארגנטינה; נובמבר 2007- גואטמלה.

חברת אשרא פועלת שנים רבות באזור אמריקה הלטינית, בייחוד במדינות ונצואלה, ברזיל, מקסיקו ופרו. פעילות החברה מתרכזת במגזרי התעופה, התשתיות והחקלאות ומספקת חיסוי כנגד סיכונים מסחריים וסיכונים פוליטיים.

כנת פרידמן, המחלקה הכלכלית

אשרא- החברה הישראלית לביטוח יצוא בע"מ